

Huvudman

Falu kommun
info@falun.se

Beslut

Datum 2025-02-24
Dnr SI 2024:7437
Sida 1 (18)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Bjursåsskolan F-9 i Falu kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Falu kommun att senast den **23 maj 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande extra anpassningar och särskilt stöd, studiero och kränkande behandling samt tillgång till elevhälsa. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Falu kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Falu kommun ska vidta följande åtgärder

Extra anpassningar och särskilt stöd

1. Se till att elever, vilka bedömts ha behov av extra anpassningar, ges sådana anpassningar. Rektorn ska följa upp och dokumentera vilka elever som är i behov av extra anpassningar samt följa upp att de ges sådant stöd. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 5 § skollagen; Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [nedan Lgr 22], 2.8 Rektorns ansvar.)
2. Se till att rektorn tillsammans med lärarna identifierar och dokumenterar vilka elever som, trots extra anpassningar, befaras inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Detsamma gäller de elever det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga för. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen.)

3. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som kommer in till rektorn eller den rektorn har delegerat till, ska rektorn se till att starta en utredning. I varje sådan utredning av behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som kommit in till rektorn under perioden **den 24 februari 2025 till och med den 16 maj 2025** samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen.)
4. För varje sådan utredning om särskilt stöd som avslutas innan **den 16 maj 2025** ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Rektorn ska dokumentera hur många beslut som fattats under perioden **den 24 februari 2025 till och med den 16 maj 2025** och denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen.)
5. Rektorn ska se till att elever som är i behov av särskilt stöd ges det stöd eleverna behöver. Inkom med fem åtgärdsprogram som upprättats under vårterminen 2025 med tillhörande uppföljning och utvärdering. (3 kap. 7 § och 9 § skollagen.)

Trygghet och studiero, ordningsregler och disciplinära åtgärder

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 16 maj 2025** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om ordningsregler, personalens befogenheter att agera för att tillförsäkra eleverna studiero samt hur disciplinära åtgärder kan och får användas. Huvudmannen ska komma in med en redogörelse för när och på vilket sätt informationen har förmedlats. (2 kap. 34 §, 5 kap. 5–6 §§ och 5 kap. 24 § skollagen.)
2. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 16 maj 2025** klargöra för personal och elever att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning endast får användas i undervisningen enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller om de utgör extra anpassningar alternativt särskilt stöd eller om det annars finns särskilda skäl. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med

huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 4 a-b § skollagen.)

Skolans arbete med kränkande behandling

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 16 maj 2025** klargöra skyldigheten för all skolpersonal att de vid kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling ska göra en anmälan till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen.)
2. Se till att alla lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera skriftligt hur många sådana anmälningar som kommit in under perioden **den 24 februari 2025 till den 16 maj 2025**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen.)

Tillgång till elevhälsa

1. Huvudmannen ska se till att det finns tillgång till kurator på högstadiet. Inkom med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att tillgången till kurator är sådan att elevernas behov av psykosociala insatser kan tillgodoses. (2 kap. 25 § skollagen.)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:7437) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har i oktober 2024 inlett en tillsyn av Bjursåsskolan F-9 i Falu kommun. Skolinspektionens tillsyn har omfattat årskurs 4–9. Skolan har läsåret 2024/2025 cirka 370 elever, varav cirka 240 elever i årskurs 4–9.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer. Besök på skolenheten har genomförts den 6–7 november 2024. Som en del

av tillsynen har även dokumentation granskats. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet och har lämnat vissa synpunkter.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Bjursåsskolan F-9 följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, skolans arbete med trygghet och studiero, kränkande behandling samt tillgång till elevhälsa.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Huvudmannen ska se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med bokstäver enligt elevförteckningen.

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Av intervju med lärare och rektorn samt av skriftlig dokumentation framgår bland annat följande. De extra anpassningar som eleverna kan få inom ramen för den ordinarie undervisningen är exempelvis digitala hjälpmedel, taktila hjälpmedel, läs- och skrivstöd, anpassade uppgifter och starthjälp vid eget arbete. Andra exempel på extra anpassningar som används på skolan är talsyntes, sittkudde och muntliga prov.

Lärare, representanter för elevhälsan och rektorn uppger att eleverna i årskurs 4–6 ges extra anpassningar om eleverna riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning eller betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Av intervju med lärare i årskurs 7–9 framgår att lärarna inte hinner ge extra anpassningar till de elever som är i behov av det. De extra anpassningar som sätts in är ofta övergripande och på gruppnivå.

Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår att det finns elever som har behov av extra anpassningar men som inte får det. Det finns en stor elevgrupp på högstadiet som har behov av extra anpassningar och rektorn menar att det därmed är svårt för lärarna att tillgodose alla elevers behov. Rektorn uppger vidare att det har satts in åtgärder för att alla elevers behov ska kunna tillgodoses. Exempel på åtgärder som har vidtagits är att vissa klasser har delats upp och att lärare har fått handledning och stöd av speciallärare och skolpsykolog. Trots att vissa åtgärder har vidtagits säger rektorn att det inte fungerar.

Särskilt stöd

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd samt arbete med åtgärdsprogram

Av intervju med lärare i årskurs 4–6 framgår att om extra anpassningar inte är tillräckliga för att en elev ska uppfylla bedömning- och betygskriterierna anmäls det via en blankett till elevhälsan som fattar beslut om utredning. Läraren är därefter med i den pedagogiska kartläggningen. Lärarna uppger att det ofta går fort från det att en anmälan görs till att en utredning startas och om läraren har vidtagit tillräckliga extra anpassningar så startas en utredning om behov av särskilt stöd.

Av intervju med lärare i årskurs 7–9 framgår att om en lärare uppmärksammar att en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska det anmälas till skolans elevhälsogrupp. Lärarna uppger att det sällan händer något efter att de gjort en anmälan till elevhälsogruppen och att det ofta endast resulterar i att läraren ska sätta in fler extra anpassningar. Lärarna berättar vidare att det finns många elever som inte får det stöd de behöver och inte sällan har det krävts att vårdnadshavare har legat på och engagerat sig för att en utredning om elevens stödbehov ska påbörjas.

Representanter för elevhälsan uppger att en anmälan görs genom att en skriftlig anmälan lämnas till elevhälsogruppen, anmälan tas då samtidigt emot av rektorn. Läraren som gjort anmälan får därefter vara med på elevhälsomötet. Innan läraren skriver en anmälan om utredning av särskilt stöd brukar läraren och någon från elevhälsan föra en diskussion kring eleven. När en elev har lyfts till elevhälsan har de ett samtal med eleven och en pedagogisk kartläggning görs. En kontakt tas med läraren och därefter sammankallas elevens mentor till ett möte där lämpliga åtgärder för eleven diskuteras. Även elevens vårdnadshavare kontaktas. Enligt representanter för elevhälsan finns det elever som är i behov av visst stöd som inte skrivs

fram i åtgärdsprogrammen eftersom det inte godkänns av rektorn. Det kan till exempel vara en utbildad assistent som sitter med vissa elever. I vissa fall väljer de att inte skriva visst stöd i åtgärdsprogrammen för de vet att de inte kommer få det godkänt.

Rektorn säger att lärarna på mellanstadiet arbetar enligt de rutiner som finns om en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte nå målen. Lärarna i årskurs 4–6 pratar ibland med specialläraren och testar någon ny extra anpassning innan de går vidare med en anmälan om behov av särskilt stöd. Rektorn säger att det kommer in för få anmälningar utifrån att det är så många elever som inte når målen. Respektive biträdande rektor på mellan- och högstadiet tar emot blanketten/anmälan och inte sällan ställs det frågor till den lärare som kommit in med anmälan om tillräckliga extra anpassningar har satts in, läraren får beskriva vad läraren har gjort kring eleven och vad det är som inte har fungerat. Rektorn säger att det har varit mycket jobb kring den processen och att skolan är i ett utvecklingsarbete.

Rektorn berättar att en utredning om behov av särskilt stöd går till så att specialläraren genomför utredningen. Specialläraren har en intervju med läraren, eleven och vårdnadshavarna. Efter det skriver specialläraren utredningen och inför beslut bokas det in träff med vårdnadshavarna. Det är rektorn som beslutar om att utarbeta eller att inte utarbeta ett åtgärdsprogram.

Elevers målpuppfyllelse i betygskataloger

Skolinspektionen har som en del av sin tillsyn tagit del av ett dokument i vilket rektorn har redogjort för antal inkomna anmälningar om särskilt stöd, antal startade utredningar om särskilt stöd, antal utredningar om behov av särskilt stöd som avslutats och antal beslut om åtgärdsprogram som fattats. Av detta dokument framgår att det finns totalt 13 åtgärdsprogram på skolan, varav tre i årskurs 4, tre i årskurs 6, ett i årskurs 7, tre i årskurs 8 och tre i årskurs 9. Skolinspektionen har vid tillsynsbesöket tagit del av alla skolans åtgärdsprogram.

Lärare i årskurs 4–6 uppger i intervju att det finns fyra¹ elever på mellanstadiet som är i behov av särskilt stöd men som inte får det. Dessa elever har inget åtgärdsprogram, trots att lärarna bedömer att behovet finns. Lärarna berättar att det är många elever på mellanstadiet som har extra anpassningar som långvarigt stöd i stället för särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har även tagit del av skolans betygskataloger för vårterminen 2024, höstterminen 2023 samt vårterminen 2023. Av betygskatalogerna framgår att det finns flera elever i årskurs 8–9 med betyget F, och även streck i flera ämnen i upp till tre terminer i rad.

¹ Elever M, N, O och P.

Eleverna har i många fall fått betyget F i samma ämnen. Enligt intervjuer och enligt ingiven dokumentation framkommer att ett flertal av dessa elever inte har utretts eller har något åtgärdsprogram.

Lärarna i årskurs 7–9 uppger att tio² av de tolv elevexempel som tas upp under intervjutillfället är elever som lärarna bedömer har ett behov av särskilt stöd och som lärarna har anmält för behov av särskilt stöd, men där lärarna uppger att det inte har påbörjats någon utredning eller fattats något beslut om åtgärdsprogram. Lärarna berättar att de sällan får någon återkoppling efter de gjort en anmälan om behov av särskilt stöd. Flera av de intervjuade lärarna berättar att de inte heller får någon information om vad som diskuteras på elevhälsomötena eller någon återkoppling om en utredning har startats eller inte. Lärarna uppger att det finns elever där det inte har hänt något och att det därför borde finnas bättre rutiner för att se om en elev är anmäld för behov av särskilt stöd eller inte.

Representanter för elevhälsan uppger att det finns elever som är i behov av särskilt stöd men som inte får det. Både lärare och elevhälsans representanter beskriver att det är många fler elever på skolan som är i behov av särskilt stöd än de 13 elever som vid tidpunkten för tillsynen har åtgärdsprogram. Rektorn och elevhälsans representanter uppger att tre³ av de elever som tas upp som elevexempel under intervjutillfället har åtgärdsprogram som är på gång.

Vid intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn har Skolinspektionen ställt frågor kring några av skolans elever som har betyget F i flera ämnen och som inte har något åtgärdsprogram.

Av skolans betygskataloger framgår bland annat att det i årskurs 8 är en elev⁴ som har betyget F i elva ämnen vårterminen 2024, i sju ämnen höstterminen 2023 och i två ämnen vårterminen 2023. Lärarna uppger att eleven har ett behov av särskilt stöd och att eleven ska vara anmäld. Representanter för elevhälsan uppger att eleven nog bör ha ett åtgärdsprogram men att eleven inte har något. Elevhälsan säger att eleven står i kö för att få ett åtgärdsprogram och att eleven inte har lyfts av lärarna till elevhälsan, men att eleven borde ha anmälts. Rektorn uppger att eleven är anmäld.

Vidare framgår det av betygskatalogerna att det i årskurs 8 är en elev⁵ som har betyget F i sju ämnen vårterminen 2024 och i sex ämnen höstterminen 2023. Lärarna uppger att eleven är anmäld och att eleven har ett behov av särskilt stöd. Rektorn säger att eleven är anmäld under hösten 2024, att

² Elever A, C, E, F, G, H, I, J, K och L.

³ Elever C, E och F.

⁴ Elev G.

⁵ Elev H.

någon utredning inte har påbörjats och att eleven inte har något åtgärdsprogram.

Av Skolinspektionens utredning framkommer att det är tre elever i årskurs 9 som har åtgärdsprogram. Av skolans betygskataloger framgår att det, utöver dessa tre elever, finns flera elever som har ett flertal F tre terminer i rad. I årskurs 9 är det åtta elever⁶ som har betyget F i minst två och som mest 13 ämnen under vårterminen 2024, höstterminen 2023 och vårterminen 2023.

Exempelvis har en elev⁷ betyget F i 13, 10 och 9 ämnen vårterminen 2024, höstterminen 2023 och vårterminen 2023. Vid intervjutillfällena med elevhälsan och lärare framgår att den här eleven har ett stort stödbehov och lärarna uppger att eleven borde ha haft ett åtgärdsprogram för länge sedan. Lärarna berättar att eleven har anmälts för behov av särskilt stöd redan i årskurs 7. Lärarna berättar också att det för eleven finns en stor frånvaroproblematik och att det är oklart om elevens frånvaro har utretts. Elevhälsan uppger att eleven bör ha ett åtgärdsprogram och att det nu påbörjats ett arbete för att upprätta ett sådant.

Utöver det som nämnts ovan framkommer att det i årskurs 9 finns en elev⁸ som har betyget F i tolv ämnen under vårterminen 2024 och betyget F i nio ämnen under höstterminen 2023. Elevhälsan uppger att de håller på att upprätta ett åtgärdsprogram till eleven, men att eleven borde ha haft ett åtgärdsprogram för länge sedan, att elevens stödbehov bör utredas och att eleven har ett stort behov av studiehjälp på modersmålet, vilket har efterfrågats, men eleven har inte fått någon sådan. Av lärarintervjun framgår att eleven anmälde under 2023 till rektorn och lärarna berättar att eleven har gått i skolan utan att få något stöd alls. Lärarna konstaterar att eleven har satts åt sidan och att eleven borde ha fått stöd för länge sedan. Rektorn säger under rektorsintervjun att eleven har ett behov av särskilt stöd men att det inte har utretts ordentligt.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användningen av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övriga skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i

⁶ Elev A, B, C, L, T, I, J och K.

⁷ Elev C.

⁸ Elev A.

elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 5 § skollagen.)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen.)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn och om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § kan rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen.)

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. (Lgr 22, 2.2 Kunskaper.)

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar, särskilt stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar.)

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med extra anpassningar. Av utredningen framgår att lärarna arbetar med extra anpassningar men att de inte alltid hinner ge extra anpassningar till de elever som är i behov av det, framförallt på högstadiet. Skolinspektionen konstaterar att det av utredningen framgår att alla elever som behöver extra anpassningar inte får det.

Särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Skolan brister i att uppmärksamma och starta en utredning för elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Det finns ett flertal elever på skolan som inte uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas trots extra anpassningar. Lärare, representanter för elevhälsan och rektorn uppger att de har kännedom om dessa elever men att elevernas stödbehov inte har utretts. Representanter för elevhälsan uppger även att det finns ytterligare elever som borde ha uppmärksammats och anmälts till rektorn.

Ett flertal elever på högstadiet har fått betyget F i samma ämne eller ämnen flera terminer i rad. Ett antal elever i årskurs 9 har så pass låg måluppfyllelse att de riskerar att inte nå gymnasiebehörighet. Några elever har även hög frånvaro. Det finns elever som inte har anmälts och ett flertal elever har inte utretts för särskilt stöd. Elevernas långvariga och låga måluppfyllelse talar för att eleverna kan vara i behov av särskilt stöd och att förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd har uppfyllts. Av Skolinspektionens utredning kan konstateras att skolan saknar rutiner för att uppmärksamma elever som har haft betyget F i flera terminer i rad i samma ämnen och som kan behöva särskilda stödåtgärder.

Skolinspektionen konstaterar att när en lärare har anmält behov av utredning om särskilt stöd startas i flera fall inte en utredning, vilket är en brist. Trots att lärare har bedömt att extra anpassningar inte räcker och uppmärksammat detta har anmälan inte lett till att en utredning har startats, utan många gånger har ansvaret istället lämnats åter till den anmälande läraren för att vidta ytterligare extra anpassningar. Eftersom lärarens anmälan inte har tagits emot som en anmälan om särskilt stöd har det inte heller resulterat i att en utredning startats. Rektorn är skyldig att se till att starta en utredning om särskilt stöd när en lärare anmäler en elev för särskilt stöd. Detta gäller även om det på annat sätt uppmärksammas att en elev kan vara i behov av särskilt stöd och denna information lämnas till rektorn. Det är enligt skollagens krav inte frivilligt för rektorn att välja mellan att inleda och inte inleda en utredning om särskilt stöd efter att en anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd kommit in. Den utredning som startas kan emellertid vara av olika omfattning, men rektorn

är alltid skyldig att se till att elevens behov av särskilt stöd utreds. En utredning om särskilt stöd syftar till att ge skolan underlag för att förstå vilket stödbehov en elev har och ska ligga till grund för beslut om särskilt stöd. Utredningen ska göras skyndsamt, och när den är klar ska rektorn fatta beslut om åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram.

En förutsättning för att skolan ska kunna vidta åtgärder som är adekvata och kopplade till elevens behov av stöd är att elevens behov av särskilt stöd utreds. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. I detta ligger också att se till att det finns fungerande rutiner för vad som gäller när personal uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd.

Av Skolinspektionens utredning framgår att lärare, representanter för elevhälsan och rektorn bedömer att antalet elever som kan vara i behov av särskilt stöd är betydligt fler än de 13 elever som vid tidpunkten för tillsynsbesöket hade beslut om åtgärdsprogram.

Vidare framgår det av Skolinspektionens utredning att åtgärder som elever är i behov av inte alltid skrivs i elevernas åtgärdsprogram eftersom vissa åtgärder inte godkänns av rektorn. Eleverna riskerar därmed att inte få det särskilda stöd de är i behov av.

Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av ovan att verksamheten inte uppfyller skollagens krav på att rektorn ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och att elever som är i behov av särskilt stöd ska ges det stöd de är i behov av. Bristerna försvårar möjligheterna för ett flertal elever att kunna uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Trygghet och studiero, ordningsregler och disciplinära åtgärder

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Tryggheten på skolan

Av intervjuer med elever, lärare och elevhälsan framgår följande gällande tryggheten på skolan. De flesta elever känner sig trygga på skolan, eleverna har en bra sammanhållning och det finns inga otrygga områden på skolan. Skolan har rastvakter, ett trygghetsteam och en projektgrupp som heter Trygghet och värdegrund. Skolan arbetar även med tryggheten på elevhälsomötena och i klasserna används ett så kallat Måbra-hjul. Lärarna uppger att elever är olika trygga beroende på vilka elevgrupper de tillhör och att eleverna ofta samlar sig i grupper där de känner sig trygga. Lärarna berättar att det kan bli en otrygg stämning när eleverna inte lyssnar på lärarna.

Av intervjuer med rektorn och elevhälsan framgår att det under hösten 2024 har genomförts ett arbete kring tryggheten där eleverna bland annat har haft en trygghetsvandring. En projektgrupp har arbetat för trygghet och värdegrund och åtgärder har vidtagits för att mindre trygga platser ska bli mer trygga. Av rektorsintervjun framgår att det har gjorts en relationskartläggning och en rörelsesatsning med planerade rastaktiviteter.

Studieron på skolan

Eleverna i årskurs 4–6 uppger i intervju att det ofta är bra studiero på lektionerna, men att det finns vissa lektioner där studieron brister, till exempel när de har långa lektioner sent på eftermiddagen. Eleverna berättar att det ibland kan vara så pass stökigt på lektionerna att de inte kan koncentrera sig. Lärare i årskurs 4–6 uppger att studieron är bra på mellanstadiet och att eleverna kan koncentrera sig på lektionerna.

Eleverna i årskurs 7–9 berättar att det ofta är stökigt på lektionerna. De uppger att cirka fyra av tio lektioner i veckan, och i vart fall någon lektion per dag, är så pass stökiga att de inte kan koncentrera sig på skolarbetet. Eleverna berättar att lärarna säger till eleverna som stör, men att det inte leder till någon förbättring.

Lärare i årskurs 7–9 uppger att det finns klasser på högstadiet där det ständigt är stökigt och högljutt på lektionerna. I många klasser är det väldigt stökigt och rörigt och lärarna säger att det ibland är svårt att bedriva undervisning. Nivån av bristande studiero skiljer sig från klass till klass. Även i korridorerna är det ofta stimmigt och det händer inte sällan att elever som har rast stör de pågående lektionerna genom att till exempel rycka i klassrumsdörrar. Lärarna på högstadiet beskriver det som en ständig kamp att bedriva undervisning i vissa klasser och att en stor del av lektionen i stället går till att försöka lösa situationer som uppkommer. Elever använder språkbruk som inte är acceptabelt. Lärarna berättar också att det ofta är enstaka elever som inte alls fungerar på lektionerna och att de eleverna inte sällan har en bakomliggande problematik men där stödinsatser inte ges.

Representanter för elevhälsan säger att studieron är obefintlig i årskurs 7–9. Den bristande studieron beror på ett stort antal elever som inte respekterar lärarna och att flera lärare brister i både rutin och ledarskap. Elevhälsan berättar att många elever struntar i tillsägelser, har dålig attityd, kränker varandra och kränker lärare. Vidare uppger elevhälsan att det behövs bättre rutiner kring arbetet med att förbättra studieron på högstadiet. Elevhälsan har gjort lektionsobservationer för att få en helhetsbild över klasserna och hjälpt lärarna att arbeta med sitt ledarskap. Det har också beslutats om att dela upp vissa klasser. Elevhälsans representanter konstaterar att de vidtagna åtgärderna inte är tillräckliga och att det fortsatt är en problematisk situation.

I intervju med rektorn bekräftas att studieron, framförallt på högstadiet, är dålig och rektorn berättar att det har varit ett arbete kring lektionsstrukturen för att förbättra studieron på lektionerna.

Lärare och rektorn uppger i intervju att skolan har en rutin för mobiltelefoner. Rutinen är att läraren ska samla in mobiltelefonerna i en mobillåda vid lektionens start. Lärare och elever uppger att vissa elever trots detta inte lämnar ifrån sig mobiltelefonen. Inte sällan använder eleverna mobiltelefonerna under lektionerna till annat än vad som framgår av lärarens instruktioner. Lärare berättar att eleverna vet vilka regler som gäller, men att vissa elever inte följer reglerna. Lärarna säger att det saknas en rutin kring hur de ska göra när eleverna vägrar att lämna ifrån sig mobiltelefonerna och inte följer reglerna. Vid lektionsobservationer noterades det av Skolinspektionens utredare att elever använde mobiltelefoner till annat än skolarbete under lektionen.

Ordningsregler och disciplinära åtgärder

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det finns ordningsregler på skolan som rektorn har beslutat om och som tagits fram tillsammans med eleverna på elevråd. Under intervjutillfället med lärarna i årskurs 4–6 framkommer att om ordningsreglerna inte följs finns det en åtgärdstrappa som ska användas där första steget är att kontakta vårdnadshavare. Nästa steg kan vara avstängning eller att eleven får byta skolenhet. Lärarna för årskurs 7–9 berättar att eleverna är medvetna om de ordningsregler som finns, men att det sällan ger något att kontakta vårdnadshavare. Lärarna säger att de ofta får dåligt medhåll från vårdnadshavare och att ledningen tystar ner saker som hänt. Vidare berättar lärarna på högstadiet att de inte får använda några disciplinära åtgärder såsom utvisning eller kvarsittning. Lärarna säger att de inte har ledningen med sig för att vidta disciplinära åtgärder. Det har hänt att elever har blivit avstängda, men lärarna säger att de vill att skolan ska stänga av fler elever.

Av rektorsintervju och i huvudmannens synpunkter till Skolinspektionen framgår att lärare inte har blivit nekade att använda disciplinära åtgärder, att lärare avvisar elever från klassrum vid behov och att tillfälle för kvarsittning finns.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen.)

Vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som

1. sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller
2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket. (5 kap. 4 a § skollagen.)

Det ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som beslutas av rektorn. (5 kap. 4 e § skollagen.)

Det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet som beslutats av rektor. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. (5 kap. 5 § skollagen.)

Personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Enligt de förutsättningar som anges i 5 kap. 7–23 §§ skollagen får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. (5 kap. 6 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Tryggheten på skolan

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Falu kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller skolans trygghetsarbete. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiero, ordningsregler och disciplinära åtgärder

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö där undervisningen präglas av studiero. Nedan utvecklar Skolinspektionen i vilka avseenden skolan inte uppfyller skollagens krav.

Det råder bristande studiero i flera klasser i högstadiet på skolan. Detta kommer fram i samtliga intervjuer och bekräftas vid Skolinspektionens

observationer. Av Skolinspektionens utredning framgår att undervisningen i flera klasser störs av elever som exempelvis inte respekterar lärarnas instruktioner och går ut och in i klassrummet under lektionen samt säger fula ord till andra elever och lärare. Vidare framkommer att elever tittar på eller spelar spel på sina mobiltelefoner eller datorer och ägnar sig åt annat än skolarbete, vilket medför att elever inte kan koncentrera sig på undervisningen och lärare inte kan bedriva sin undervisning. Detta sker dagligen och på flera lektioner i veckan. Det framkommer även att den bristande studieron påverkar elevernas lärande negativt eftersom lärare måste fokusera på att försöka upprätthålla studiero istället för att fokusera på undervisningen och ge elever stöd.

Det finns ordningsregler på skolan som har tagits fram tillsammans med eleverna. Av utredningen framgår dock att reglerna inte efterföljs och att det saknas en samsyn hos personalen om hur reglerna ska upprätthållas och vad som gäller när elever inte följer ordningsreglerna. Det framgår också av utredningen att det saknas en samsyn hos lärare och rektorn om hur disciplinära åtgärder får och ska användas. Lärare agerar olika och elever upplever att det inte händer något när elever bryter mot ordningsreglerna.

Skolinspektionen konstaterar att även om vissa åtgärder har genomförts, bland annat i form av en gemensam lektionsstruktur och lektionsobservationer av representanter från elevhälsan, är det tydligt att de åtgärder som vidtagits inte gett tillräcklig effekt, vilket rektorn också bekräftar. Skolinspektionen konstaterar även att representanter för elevhälsan och lärare efterfrågar bättre rutiner kring arbetet med att förbättra studieron samt att både elevhälsan och lärarna säger att de vidtagna åtgärderna inte är tillräckliga.

Enligt skollagen avses med studiero att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Vid Skolinspektionens tillsyn framkommer flera hinder för studiero, bland annat att ordningsreglerna och tillhörande åtgärdstrappa inte efterlevs av elever och personal, att det finns enskilda elever som upprepat stör ordningen på lektioner och att användning av mobiltelefoner medför att elever ägnar sig åt annat än skolarbete. Andra relevanta faktorer, som utredningen visar utgör hinder för studiero, handlar om lärarens ledarskap och skolans arbete med stöd. Skolinspektionen konstaterar vid en sammantagen bedömning att skolan brister i sitt arbete för att skapa studiero, vilket försvårar elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Skolans arbete med kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det sker kränkningar på skolan, främst verbala sådana. Eleverna uppger att lärarna säger till de elever som kränker andra elever, men att eleverna ofta fortsätter att kränka trots tillsägelser. Det framgår i informationsinhämtningen och i intervjuer med lärare och rektorn att de kränkningar som anmäls, anmäls via ett digitalt system och att anmälan då automatiskt går till rektorn och huvudmannen.

Lärare uppger i intervju att de tar tag i kränkningar som de får kännedom om på en gång och pratar med inblandade elever och deras föräldrar och försöker ta reda på vad som har hänt. Det är den som anmäler kränkningen som får i uppdrag att utreda händelsen. Sedan görs en uppföljning för att se om det har blivit bättre. Upprepade kränkningar hanteras av trygghetsteamet. Vidare uppger lärarna att alla upplevda kränkningar inte anmäls av all personal på skolan. Flera lärare säger att anmälningar görs men att de, främst vid verbala kränkningar, inte alltid hinner göra en anmälan. De uppger att språkbruket bland vissa elevgrupper är mycket grovt och att det därför kan vara svårt att anmäla alla verbala kränkningar som sker.

Även representanter för elevhälsan uppger att inte alla kränkningar anmäls till rektorn. Elevhälsan berättar att de flesta kränkningar anmäls på mellanstadiet, men att inte alla kränkningar anmäls på högstadiet. Detta beror bland annat på tidsbrist hos personalen. Det beror också på det språkbruk som eleverna använder på högstadiet och att det sker ett stort antal kränkningar. Elevhälsan berättar vidare att kränkningar många gånger endast hanteras av mentorer eller rastvakter och att händelserna sällan anmäls till rektorn och de blir således inget kränkingsärende.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att anmäla uppgifter om kränkande behandling. Det framgår av Skolinspektionens utredning att skolpersonal inte anmäler alla upplevda kränkningar som de får kännedom om. Enligt skollagen inträder skolpersonalens anmälningsskyldighet så snart personal får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. När uppgifter om kränkande behandling inte anmäls systematiskt medför det att huvudmannen inte kan agera för att säkerställa att en utredning skyndsamt startas och eventuella åtgärder vidtas.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt intervjuer och informationsinhämtningen består skolans elevhälsa av skolsköterska, psykolog, kurator, skolläkare, tre speciallärare och en specialpedagog. Representanter för elevhälsan och rektorn uppger i intervjuer att kuratorn vid skolan arbetar på låg- och mellanstadiet och att det inte finns någon kurator som arbetar på högstadiet. Av intervju med lärare i årskurser 7–9 framgår att det finns ett stort behov av en kurator på högstadiet.

I huvudmannens yttrande över tjänsteanteckningen uppger huvudmannen att skolan har haft personal anställd på högstadiet i kuratorns roll men att hen avslutade sin anställning under våren 2024 och att högstadiet därefter har haft en elevcoach.

Rättslig reglering

För elever i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. (2 kap. 25 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller författningarnas krav avseende tillgång till elevhälsans samtliga kompetenser. Av utredningen framgår visserligen att skolan har en kurator, men kuratorn arbetar endast på låg- och mellanstadiet. Eleverna på högstadiet har inte haft tillgång till

kurator för psykosociala insatser sedan våren 2024, trots att det enligt skolans personal finns ett stort behov av sådan kompetens. Att högstadiet har en elevcoach medför ingen annan bedömning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Falu kommuns verksamhet vid Bjursåsskolan F-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, skolans arbete med studiero och kränkande behandling samt tillgång till elevhälsa. Det finns därför skäl att förelägga Falu kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av utredare Johanna Olsson.

Utredare Emma Zarelius har varit föredragande i ärendet.